

LA AURORA

Sart cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

Parla En Revenjoli. Escoltan i oren

Bastó

N'haurem de donar una mica a s'Obrer Balear, a El Ideal, a s'Animalot pudent i a qualcún altre, perque també s'ho tenen massa guanyat. Lo que's diu aqueys tres paperots e-hu han mester com es pa de cada dia. Dissapte passat no foren tot verbes ses barbaridats i animalades qu'entaferraren. Se veu qu'En Barrufet les té ben embarriolat; i, per axò, si una setmana o dues se permeten fer un poc de bona, llavò's tornen desbaratar, i s'hi ajeuen i s'hi bolquen com aquells que grunyen. Per aquex motiu no hi ha altre remey que donarlos bastó, i, com més a ferir, millor. ¡Hala idò! ¡parau, grans marxandos!

I

¿Sa ciència? ¿Sa coua desjox!

Mos surt dissapte passat s'«Obreretxo Balear» ab sa virollada de que un obrer qualsevol agafa un llibre de Ciència, i hi troba que'l mon va esser fet d'una manera que no es axí com diu la Sagrada Escriptura, i que a l'acte treu en net que tot lo que diu la Sagrada Escriptura es mentida. Pero ¿es ver que sa Ciència diu i demostra que'l mon no va esser creat axí com conta la Sagrada Escriptura? ¿es ver que sa Ciència fa mentidera la Sagrada Escriptura? No, i mil voltes no. Sa vertadera Ciència no es ni fons may contrària ni inimiga de sa Relligió. Sa Ciència es de ses coeses certes, aclariades, averiguades, provades ab raons fortes, ab fets vers. Ses coeses se saben o per haverles vistes o coletgides legitimament de principis vers. ¿Com se pot sebre sa manera com se va fer el mon? Haventlo vist, o sabenthlo d'un que hu vés i que no engani, o tenint totes ses claricies necessàries per coletgirlo ab tota veritat. Ara bé. E-hi ha cap sabi des qui tracten d'esplicar sa formació del mon, que hi fos i que hu vés com se formava? ¿E-hi ha cap sabi que hu sàpia de negú que hu vés i que no puga enganar? No hi va haver més que Deu que hu vés, i Deu no hu ha revelat a cap sabi; just revelà a Moisès i tal volta a Adam sa part de sa creació que mos convenia sebre. Per axò estam tan segurs de lo que mos conta la Sagrada Escriptura de sa creació del mon, qu'es Moisès que hu va escriure: es la púra veritat, perque es es metex Creador, veritat infalible, que hu revelà a Moisès. I es sabis ¿com saben sa manera com el mon va esser fet? Los ho ha contat per cosa certa negú que hi fos com el mon se formava, negú que hu vés com se formava? ¿Quin sabi s'atrevirà a dir que sí? Es sabis, per coletgir com el mon se formá, s'han de retgir p'el mon metex, pe' sa manera com el mon se presenta a sa nostra vista, p'és rastres, pe' ses petjades que hi deixaren sa multitud de fenòmens, fets i aspectes que ses coeses prengueren per formarse i posarse axí com están avuy. No es duptós que hi son aqueys ras-

tres, aquexes petjades; pero també es cert que son mals d'afinar, ben mals d'apreciar. ¿Es gens fàcil treure'n ses claricies indispensables per porer coletgir d'una manera certa, evident, indubitable, es modo com el mon se forma? ¿Qui s'atrevirà a dir que sí? Basta considerar que s'sabis fa sigles que s'hi peguen a-les-totes a veure si porán agladir s'esplicació de com el mon se va fer. I allà imaginem teories, fabriquen suposicions, fundantse ab sos estudis que fan demunt el mon metex, fundantse ab ses coeses que creuen haver aclarides. Se veu que no endevinen es fil de ses neules, perque uns e-hu espliquen d'una manera i ets altres de s'altra; i ses teories i sistemes d'esplicació que fabriquen, es més avenguts i verosímils, les han d'anar i les van modificant, per que fets nous que aclare xen, lesfan veure que no acaben d'esser vers, dits sistemes que son per un vent o altre contraris a sa realitat. De manera que fins ses teories més famoses, com ses de Copernic, Laplace i Darwin, les han agudes d'anar modificant per netetjarles de ses dificultats que les posaven terra a s'escudella i que les feyen inadmisibles. I ¿qui s'atrevirà a dir que no les hajen de modificar més encara? Lo que succeix, que's progresos que fan s'astronomia (ciència d'ets estels) i sa cosmogonia i geogonia (ciència de sa formació del mon i de sa terra) son casi sempre rectificacions, redressos de lo anterior que tals ciències ensenyaven. Així es que aquexes ciències cada coranta o cincuenta anys sa trasformen casi de cap a peus; lo que fa cincuenta o xixanta anys era sa darrera paraula de sa Ciència, avuy està casi tot corregit i modificat. Tot axò prova que lo que's sapde bon de veres respecte de sa formació del mon, es ben poqueta cosa; i que se'n sap ben poc ben poc de sa manera com el mon sa formá, fora de lo que mos conta la Sagrada Escriptura. —Així es que ses teories des sabis sobre sa formació del mon serán veres, si se conformen a sa veritat, a sa realitat de ses coeses tal com succeieren ab sa formació del mon; i si no's conformen an aqueixa realitat, no son veres, no valen una guya escossada. I ¿com sabrem si son conformes an aquella realitat de sa formació del mon, si tal realitat està tan lluny i decentada de noltros i contam ab tan pocs medis per acostarlarlos, per aclarir ni coletgir com va esser? Aquí està sa gran dificultat. De manera qu'es una de ses barbaridats i animalades més grosses pretén, com fa s'«Obreretxo Balear», que basta qu'un qualsevol que's present com-e sabi, fabriqu una teoria, un sistema per esplicar sa formació del mon; es senzillament una barbaritat i una animalada pretén que bastà qu'un que's diu sabi, fabriqu una teoria d'aquexes, per treure per conseqüència qu'això es sa veritat pura i neta.

I més feresta resulta encara tal barbaritat, tal animalada, si qualcú pretén fer mentidera la Sagrada Escriptura, Paraula de Deu, ab una teoria ab una suposició d'un sabi qualsevol,

que sovint només es sabi perque s'ho diu o quatre males-pècores le hi diuen. ¿Quines proves, quines raons donen es sabis de que'l mon no va esser format axí com diu la Sagrada Escriptura? Cap raó: òlida, cap prova que valgu un gafet. Només presenten teories, suposicions. ¿Que valen ses teories, ses imaginacions i ses suposicions d'ets homos contra sa Paraula de Deu, qu'es la Sagrada Escriptura? Res. Per axò, es sabis que hu son de bon de veres, estudien el mon a matar, se destexinen per veure si arribaran a aclarir sa manera com el mon va esser format però se'n guarden com de caure de fer mentidera la Sagrada Escriptura. Axò de pretén ferla mentidera sols s'ho permeten ignorants com es company Bisbal o com un tal Alzina de Barcelona, de qui parlarem més avall. Sols son es sabis de per riure, es sabis de l'engà, es sabis falsos que no tenen altra ciència que sa d'ets ases i des muls, que's figuren ab sa seu carroyeria, estupidesa i fatuidat que invocant es nom de Ciència, deshonrantlo i embrutantlo de mala manera ab sa blasfèmia i odi a Deu, poren fer mentidera la Santa Biblia! ¡Malenats, més que malenats! ¡Miserables, més que miserables! ¡Només saben bramar i alsar es derreres contra Deu!

De manera que tot lo que s'embolica s'«Obreretxo Balear» sobre que sa Ciència fa mentidera la Sagrada Escriptura no es més qu'un ratx de besties i de mentides, que fan més oy que res.

II

¡Un tal Alzina contra Deu!... ¡Ja n'hi ha de fam!

Mos surt dissapte passat demunt es paperot socialista un tal Alzina, que segons vtex, potoya devers Barcelona, o al manco hi firma es seu cent-cames, axò es, s'escritetxo qu'entaferra a n-ets indefensos lectors de dit paperot, escritetxo qu'es un atentat, no sols contra Deu i es sentit comú, sino contra sa gramàtica. Se veu a la llego qu'aqueix subjecte ni escriu ab ses mans ni pensa ab so cap, sino que tot e-hu fa ab sos peus. No es estrany si tot li surt tan esforayat.

Diu l'homo que no es ell que nega que no hi ha Deu, sino Lavoisier Ptolomeu, Copènic, Galileo, Kleper, Darwin, Morgan, Engels, Marx. Que qualcun d'aqueys, com Marx, negava s'existència de Deu, es ben ver; pero que cap d'ells donás cap prova forta de que no hi ha Deu, en una solemnisima mentida. ¡Ha lletgides aqueix Alzina ses obres d'aqueys sabis? Creym que les haurà lletgides tant com se coa de s'ase. Que cití es pasatges aont ells tracten de provar que no hi ha Deu, i hu veurem si es axí com ell diu. ¡Que va de missió que no los mos cita.

1

¿Qu'és axò de Lavoisier?

¿Qui era Lavoisier? Un gran quemic, un gran sabi francès, nat l'any 1743, i que l'any 1794 sa República Francesa el guillotina, axò es, li feu-

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiel, Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.
A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

tayar es cap i es coll. ¿Per que? per cap crim qu'haquè comès? ¿P'és crim ferest d'esser estat cobrador de contribucions a's temps des reys. ¿Havia abusat des seu càrrec, havia robat? No. Es seu crim era esser estat cobrador de contribucions. Com li feren a sobre que l'havien de matar, demanà que perllongassen es matarlo uns quants dies per porer acabar uns experiments científics qu'estava fent, molt interessants; i sa resposta que li donaren equells republicans colossals, va esser que sa República no havia de mestrar sabis. I era ver: a sa República li bastaven llavò i li basten ara bons ases i bons muls, trempats per tirar a carro, per passetjarshi es caporals de sa República, engolidors de sa Nació.

Idò aquex Lavoisier sostenia que «sa matèria», succeesa lo que succeesa, «no's destruex ni se'n crea» de bell nou, sino que's trasforma. I se'n veira es bobiá de N'Alzina, i pretén que ab axò Lavoisier demostrava que no hi ha Deu. Quant ni aont Lavoisier va treure tal conseqüència d'aquell principi? Veyam! que mos citi aquex Alzina es passatje d'En Lavoisier que diga res d'axò! Se'n gordarà prou N'Alzina de citarlos. ¿Que sa matèria may se destruex ni se'n crea de bell freq, sino que's trasforma? Ni la Sagrada Escriptura ni sa Fe Catòlica han dit may lo contrari. Una volta creada sa matèria per Deu an el principi ja no hi ha importat crearne pus; n'hi ha hagut prou trasformantla: axi's formà 'l mon, i durarà fins que Deu voldrà, trasformantse continuament sa matèria bax de sa mà de Deu, que tot e-hu governa i retgex, per més que's granets de polsim tan menuts i tan insignificants com aquex Alzina de Barcelona diguen lo contrari, víctimes de sa seu ignorancia sols comparable ab sa seu carroyeria.—De manera qu'completament fals que de ses teories i ensenyances de Lavoisier se deduesca ni's puga demostrar que no hi ha Deu.

2

J'axò de Ptolomeu, Capènic, Galileo i Kleper? Però allà on aquex Alzina pega més de genys, es allà ont diu que, segons ses ensenyances d'aqueys sabis, no hi ha Deu ni hi haqüé creació. Pero i aon es qu'aqueys sabis ensenyaren res d'axò? Pero i si tots creyen en Deu creador! Si Copènic i Galileo eren catòlics fins, i per lo metex professaven sa fe en Deu creador! Si Kleper, encara que protestant, era un fervorós creyent en Deu creador! Mirau si hi va calsat per aygo aquex Alzina, i si's mereix seure an es banc d'ets ignorants més ignorants, i des mentiders més mentiders! ¿Que no es capaç aquest biduí de citar cap passatje d'aqueys escriptors que diga res de lo que's atribueix contra tota veritat?

Aont demostra aquex Alzinetxo sa seu ignorància colossal es ab so dir que Ptolomeu ensenyava que «sa terra enrevolata's sol» i que «es un planeta insignificant». I aont degué estudiar astronomia aquex elet? Sens dupte a qualque escola layca o masònica. Sols

a escola d'ignorància se concep qu'en-senyin tal barbaritat. Es gros axi metex qu'un que's permet s'ufania d'ensenyar el públic, combatent s'existència de Deu, que tot el gènero humà professa; es gros qu'un subjecte de tantes pretensions ignori lo que saben fins ets al-lots de mamella, que Ptolomeu formulà's sistema astronòmic de que sa terra no's mou i que es es so, ab tots ets altres planetes i estels qu'enrèvolten sa terra. ¡No sebre axò an es sigle vint, només se comprend d'un escriguedor republicà i socialista! ¡Axò es s'altura científica que proporcionen an es seus adeptes es republicanisme i socialisme! ¡Que hi diu an axò es company Roca, que tracta d'ignorants es catòlics?

3

¡En Darwin demostrà que no hi ha Deu!

N'Alzina hu diu qu'aquex *sabi* ab sa seu *teoria o suposició* que s'homo surt de sa moneya, demostrà que no hi ha Deu. ¡Quin'altra mentidassa! Ni sa *teoria* de Darwin ha democstrat may que s'homo surta de sa moneya, ni Darwin va negar may s'existència de Deu ni que Deu *creds*, sino que partia des principi de que Deu havia creats alguns vivents, i qu'aquex anaren *evolucionant i transformantse*, donant lloc a sa gran multitud d'especies vivents, fins que resultà s'homo.

Tant cert es que Darwin ab sa seu *teoria* may volgué negar s'existència de Deu Creador, que com Madame Clemència Royer li traduix seu llibre i el presentà com-e s'estaló caporal des *materialeme*, de sa negació de Deu, va prendre una rabiada feresta, i no la va porer sufrir may an aquella escriptora, i li deya un nom tan lletx, que no's pot dir sense faltar a sa decència. Tan lluny estava Darwin de fer res de lo que li atribueix aquex Alzinetxo de Barcelona, que escrigué aquexes significatives paraules: «E-hi ha un'espècie de grandesa en considerar sa vida ab totes ses seues propiedats com un present que'l Criador mos va fer desd'un principi».

¡Qu'has sentit siular, Alzinetxo de Barcelona? ¡E-hu sou un pobre errat, pero ben errat, de contes! ¡En feys de compassió!

4

¡I qu'es axò de Morgan i Engels?

Mos diu N'Alzinetxo qu'aquex dos subjectes, dos caps-parcs des socialistes, han Demostrant que no hi ha Deu. ¿Com? «demostrat sa serie de transformacions que en es temps i a s'espai ha sufrides sa familia». ¿Perque sa familia se's transformaba, Deu no l'ha creada? ¡Vaja quina manera més carabassena de discòrrer! Pero que mos diria N'Alzina, si li deyem:—Vos, des que nasquéreu, sou anat trasformant continuament vos comensáreu per esser concebut, llavó nasquéreu, foreu un infant de mamella, llavó comensáreu a caminar i a córrer, passáreu a al-lot, a bergantell, a fadrinel·lo, i ara ja sou homo granat, suposam, i demà sereú un vei xerruc. Idó bé, axò prova que no sou fiy de sa vostra mare ni de vostron pare. ¿Com e-hu heu d'esser fiy d'ells, si no heu parat, des que nasquéreu, de trasformarvos?—¿Que mos dirieu si vos sortiem ab aquestes arrieses? Que mos hauríem begut es seny; i sa rao vos vessaria part demunt ses espal·les,—Idó bé, unes raons tan forades com aquexes presentau vos per provar que Deu: no

ha criat s'homo i que no hi ha Deu. En Morgan i N'Engels han demostrat que sa familia ha sufrides una partida de transformacions; *ergo* Deu no ha criat s'homo; *ergo* no hi ha Deu. ¡*Ergo* carabassa frita!

5

I que mos contau de s'aliardo d'En Marx? També pretén N'Alzinetxo qu'aquex Marx, un gran polissardo alemany, demonstrà que no hi ha Deu. ¿Com? Donantmos una notícia fresca de tot, fentmos a sobre que «s'actual societat no es mes qu'una de ses moltes de formes que an es trascurs des temps ha revestides s'humanitat». Lo que no sabem, sí degué haver de suar gayre En Marx per treure-se aquesta. ¿De manera que perque «sa societat actual» es una de tantes edats com ha tengudes s'humanitat demunt la terra des que'l mon es mon, no es ver que hi haja Deu? no es ver que Deu criás s'homo? ¿Pero que té que veure es posterme ab ses tòmperes? ¡Vol dir, perque s'humanitat durant tants de sigles com fa qu'existex, ha presentats diferents grans de civilisació i de manera d'esser axò es una prova de que no hi ha Deu i de que Deu no ha criat s'homo? Pero ¿com no hu veys qu'axò es un cocòrum, Sr. Alzina, que's dimonis cucarells vos han aficat dins es carabassot per posarvos en ridicul, per fer esclatar de rayes es qui vos senten, veientvos dir tantes de barbaritats i batayonades?

Dexaulo córrer homo de Deu, an En Marx, es Deu des socialistes d'un temps, i que's caporals socialistes d'ara ja han arreconat perque troben que..... balderetja massa.—Ja recordarán es nostros lectors que setmanes enrera es nostro bon confrare *En Petitoy* li donà un mal encals a n-aquex Marx per haver ensenyada sa gran barbaritat de que Deu no era més qu'una cosa imaginària, producte de cervells ignorants, s'idealisiació des patronat capitalista, i que 's creure en Deu no es mes qu'una ilusió supersicio-sa, que 's socialistes esveirán. ¡Ara li fan es mánc!

D'aquex enfilar de raons foradades i falses sobre que Lavoisier, Ptolomeu Copérnic, Galileo, Kleper i Darwin negaren que hi hagués Deu, lo qual no negaren may sino que ensenyaven que hi havia un Deu creador,—N'Alzinetxo treu per conseqüència qu'es cosa provada que no hi ha Deu. De manera que l'homo s'ofereix a donar ses seues raons i proves de que no hi ha Deu, i acaba per no donarne cap.—Tot axò sap aquex Alzinetxo, i... va a peu. Si pogués anar en cotxo, no seria republicà ni socialista ni 's desengavatxa-ria tirant batayonades demunt un periòdiquetxo tant poca cosa com s'obrir Balear.

III

¡Vaja quina hipoteca!

Es paperot socialistà, figurantse sens dupte, arrenyonar i afonar es sacerdots catòlics, copia un carrerany de besties i d'infamies qu'un capellà descapellanat d'Italia ha vomitades contra dit sacerdot, cansat d'observar sa llei des capellans. Una de ses raons que dóna contra's sacerdots catòlics, es que a Roma hi ha canonge que té mil cinc-centes llires (pessetes) cada més. Es ben seguir que, si aquex capellà descapellanat, arribás, fent de capellà, a tenir tal sou, trobaria que's sacerdots catòlics es una cosa de ses

més bones del mon. ¡Quin farsant! ¡quin'eyna! ¡El vos regalam jo socialistes! an aquest alcatrás! ¡Bon profit vos fassa!

IV

Cols ab caragols

En mescla dissapte passat s'*Obretxo Balear* sobre si sa *societat de Segurs* «La Actividad», de Pamplona ha fet o deixat de fer embuys de mal gènero, i pretén tirarlos demunt sa Relligiò. ¿Queté que que veure una cosa ab s'altre? Quant «La Actividad», es estada cosa de sa Relligiò? ¿Que's qui la componen, son catòlics? Que hu sien o que no hu sien, sa qüestió es que ets únics responsables de lo dolent qu'haja fet tal societat, son ets individus que hu han fet; i negú mos guanyará a condamnarho ab tota sa nostra ànima. Ni noltros ni l'Església no hi vollem res ab sos qui no fassen bonda.

V

El Ideal i s'in-Justicia mentint sobre lo de St. Feliu de Llobregat.

Era d'esperar qu'aquex paperots no's treguessen paraula vera sobre's fet de St. Feliu, i que tirassen tota sa somada demunt es carlistes, per por-los presentar com uns assassins, i a n-es republicans com unes víctimes innocents. Segons aqueys paperots, tota sa culpa va esser des carlistes; es lerrouxistes no's posaven ab ells ni les havien demanades denoves, i es carlistes s'hi afuaren a traició. ¿Quins foren es provocadors? Es Bal·le de St. Feliu, que no hi era a sa topada, però qu'es republicà, i per lo metex sospitós, digué, ab sa relació qu'envià a a Barcelona, que's provocadors foren es carlistes. En canvi, sa Guardia Civil, ab sa relació que donà an es Governador de Barcelona, diu que no pot dir quins foren es qui provocaren perque no hi era allà ont esclatà's combat. I mos trobam que's lerrouxistes diuen que los provocaren es carlistes, i aqueys diuen que's provocadors foren es lerrouxistes. Noltros creym que foren aqueys; consta d'una manera certa que estols de lerrouxistes de Barcelona anaren a St. Feliu a provocar es carlistes. I consta axò pe'sa partida d'articulos que's diari caporal de lerrouxistes *El Progreso*, sa setmana abans del fet, publicà, insultant es carlistes, escitant es seus a anar a St. Feliu, a's metex dia que's carlistes e-hi tenien anunciat s'aplec; escitant es seus a que hi anassen per aturar tal aplec, per no deixarlo celebrar ab tranquilidat. Aquestes escitacions de *El Progreso* les copià dissapte passat es nos nostre bon confrare de Ciutat El Clamor.

I per axò ets estols lerrouxistes de Barcelona anaren a St. Feliu dia 28 de matx. Son massa coneiguts, es lerrouxistes, estan ben acreditats de que no saben fer altre cosa més que provocar i envestir ab armes es qui no pensen com ells; i fins se'n fan grossos de tenir per sistema sa violència i s'escampament de sanc i s'enviar gent a l'altre mon. Per tot axò creym y estam ben segurs qu'ells a St. Feliu foren es provocadors, pero que trobaren sabata de son peu ab sos carlistes, i que s'hi posaren sa mà; i que, a pesar de totes ses amenasses qu'ara fan, e-hi aniran més alerta un'altra vegada a anar a descarabutar aplecs carlistes.

Deu va compondre que los digués tort ferm a n-es lerrouxistes devers St. Feliu: n'hi dexaren quatre d'este-

sos, de morts, i una bona partida de ferits. Es carlistes no tenguieren cap mort més qu'un, i encara no va esser an es lloc des combat. Va esser que furiosos es lerrouxistes de sa tupada feresta que se'n havien tuyta, veren a s'estació des ferro-carril un que duya una boyna y que pujava tranquilament a n-es tren, sense posarse ab negú. Idó bé, s'hi tiraren demunt una partida, i a guinavetades el deixaren mort. Aquest va esser s'únic carlista que va morir, assassinat d'aquella manera tan infame. ¡Quina glòria p'és lerrouxistes! A sa metaxa estació afiñaren un capellà que pujava també a n-es tren, sense posarse ab negú; l'en-vestiren igualment guinavet ab mà alguns lerrouxistes, i el feriren de mala manera; i si no'l mataren, va esser que Deu no hu volgué. Aquest capellà es Mn. Ventura Bolich, beneficiat del Pi de Barcelona que's paperots republi-cans suposen qu'era un des carlistes que feyen foc o que dirigien, faltant a sa veritat de sa manera més descarada.

Ab sa gent desarmada es que son valentíssims es lerrouxistes; ara ab sos que van armats, ja's va veure a St. Feliu si hu son gayre.

De manera que sa relació que doner de lo de St. Feliu *El Ideal* i s'in-*Justicia* no es més qu'un enfilay de mentides i d'infamies. S'in-*Justicia* arriba a s'estrem de suposar, contra tota veritat, que ets estols lerrouxistes resolgueren d'anar a St. Feliu per inaugurar una societat des seu partit, i que llavò 's carlistas resolgueren anarhi a fer un aplec. Axò es paperot republicà e-hu porá fer creure an es quatre boians qu'aquí'l lletgexen i que no saben res de lo que passa a Barcelona. A Barcelona no s'hi son atrevits es lerrouxistes a entafellar tal mentida-sa. Allà sap tothom que foren es carlistes es primers que resolgueren de fer s'aplec de St. Feliu, i demanaren per celebrar-lehi, permís a s'Autoritat, que los ho concedi. Llavò mogueren es lerrouxistes de fent-hi un també, ab s'idea, com manifestava públicament, previament *El Progreso*, d'aturar que's carlistes poguessent fer tal aplec. I, com anaren a demanar permís an es Bal·le de St. Feliu, es Bal·le los ho negà per que no hi hagués una topada ab sos carlistes; per llavo anaren an es Governador que va tenir més poc seny que's Bal·le, i los ho concedi, perque la ferm des carlistas pe'sa campanya qu'aquex fan a Barcelona contra ell i a favor de sa moralitat pública, ocusantlo de mala manera perque no pi posa 's regit que segons sa llei e-hi hauria de posar a s'immoralitat pública que reyna a Barcelona.

VI

Poren es republicans tirar sa primera dedra an es carlistes en punt a violències?

No, i mil voltes no. Es republicans espanyols, lo metex que's de ses altres nacions llatines, son i foren sempre sa violència personificada: nasqueran de sa violència i n'han viscut sempre, i no tenen ni han tenuit may cap altre sistema d'obrar i de viure. ¡I qui les sent, no han romput cap plat ni platet may! Es que, ademés de violents i sanguinaris, son es grans hipòcrites, es grans farsants, es grans mentiders que negú may haja vists. Fan i han fetes sempre totes quantes violències han pogut, i llavò diuen que son es contraris, es capellans, que les han fetes. Sense anar més lluny, *El Ideal* de

dissapte passat enfoca que «es partit carlista» «comensà l'any 1822» «fusellant» «calant foc» «devastant es territori espanyol» «ab tres o quatre guerres civils, promogudes p'es clero». —Dificilment se poren dir més mentides ab tan poques paraules. De ses «tres o quatre guerres civils» qu'han sostengudes es carlistes, i de tots es desbarats que invocant es nom de D. Carles, se sien comoses dins Espanya, es principals, casi ets únics responsables son es republicans. ¿Com? Ab ses grans barbaridats, violències, crims i abominacions que cometieren es republicans dins Espanya desde que ab so nom de liberals varen comensar a ferne de ses seues a ses Corts de Cádiz, de l'any 1814 fins a 1820, de 1820 ab En Riego i ab so nom de *comuners* fins a 1823; de 1833 fins a sa cayguda de s'Església ab so nom de *liberals exaltats*; durant es *bienni progressista* (1854-1855) ab so nom de *démocrates* durant sa maleïda revolució de Setembre (1868-1875) ab so nom ja de republicans a la descarada. —Si, ses barbaridats i ses violències que feren es *liberals-republicans* de ses Corts de Cadiz contra's Clero i sa gent d'Església, ja provocaren se repressió del rey Fernando VII, feta sense cap ni peus desde 1814 fins a 1820. Ses barbaridats i violències que feren es *comuners-republicans* ab sos altres *liberals* de l'any 1820 fins a 1823 foren causa de que's congrías es partit que més endavant s'anomenà *carlista*, i que's congrí en general de sa gent de bé, cansats de veure-se oprimits i capifollats d'aquella mala gent revolucionària, i per veure si se'n desfarien o si se'n defensarien. Ses barbaridats i ses violències sens nombre, ferestíssimes, que's *liberals exaltats-republicans* cometieren contra frares i capellans i gent de bé, contra Deu i l'Església, desde l'any 1833 fins a sa cayguda de s'Església, encengueren i varen mentir encesa anys y més anys sa guerra civil, posant l'Espanya a punt de fer uy. Ses barbaridats i violències sens nombre des *revolucionaris de Setembre, republicans* en sa immensa majoria, contra, Deu i l'Església, contra tota sa gent de bé, resucitaren es partit carlista i encengueren de bell nou sa guerra civil, que costà tanta de sanc i tants de tresors i tantes de llàgrimas, i tot per cuipa des republicans principalment.

Si, es la pura veritat: es republicans espanyols ab ses seves barbaridats, crims i abominacions son estats causa i es principals responsables de totes ses guerres civils que hi ha hagudes dins Espanya desde ses Corts de Cadiz ensa. Axò hu diu s'història ben clar i llampant. De manera que dins Espanya negú en pot parlar manco de violències que's republicans. Son es qui n'estan més soyats, es qui n'han comeses més; no tenen ni han tengut may altre sistema de viure que sa violència. Negú manco qu'ells pot condemnar lo que's carlistes les feren a St. Feliu del Llobregat. —No son tal volta ells, es republicans, es qui han duyt sa seu desvergonya fins a s'estrem d'anomenar *gloriosa sa setmana trágica*, i de reclamarla com una glòria des seu partit? —No han tenguda tots sa desvergonya de proclamar com un heroe, com un benefactor, com un redentor, com un gran homo, com un sant, com un Deu, En Ferrer i Guardia, aquell capitá de lladres, incendiari i assassins, que's passà anys i anys cercant *trecentos homes* per anar a Madrid a matar tota sa Família Reyal ab tots es Ministres i gent grossa des Govern; que's passà la vida predicant que hi havia que matar tots es capellans i frares, tots es militars; que's vanagloriava de que ab ses seues escoles ni volia fer bons empleyats ni bons trabayadors, sino anarquistes convençuts; que deya que hi havia qu'ensenyar amés joves que ab s'Autoritat i l'Església no havien de fer servir altres armes que's verí i ses bombes; que deya que ell no cercava altra cosa que *abrasarho tot, fer fer uy a tot;* que durant sa *setmana trágica*, com ji deien certes republicans, que, cremant esglésies i convents, sa república, no ven-

dria, ell va respondre que no li importava res sa república, sino que tot fés flamada, que tot fés uy? Si, un homo axi es es Deu qu's republicans espanyols proclamen, i cuyden a treure-se's carcàbols posantlo demunt es niguls, presentantlo com es primer homo d'Espanya i del mon!

Si, ets homos que tenen sa desvergonya de fer tot axò, de glorificar aquell capitá de lladres, incendiari i assassins, qu'ensenyava com-e sistema d'accio política i social, aquelles horribles violències, aqueys homos, es republicans, tenen pit, tenen sa desvergonya de condemnar es carlistes per lo St. Feliu, que, si ells e-hi haguessent guanyat axí com e-hi perderen, e-hi haurien celebrat com una gran glòria seu, com sa cosa més ben feta del mon. —Ah hipòcrites! —Ah farsants! —Ah poques vergonyes! No'n parleu pus de lo de St. Feliu si no voleu que vos retreguem tot s'enfilay de barbaridats, violències, crims i abominacions que hu comeses dins Espanya de ses corts de Cadiz ensa. Si hi tornau a sugar ets ays, farem una relació ben espinzellada de totes aquelles horribles violències i crims que cometereu!

Il sobre tot voltros lerrouxistes! A voltros si que vos convé un bon callar! No sou voltros que teniu d'En Leroux, es vostro caporal, aquelles ordes que vos donà dia 1 de setembre de 1906 demunt *La Rebeldia de Barcelona*: —*Robau! Jealau foc! Matau! Jalsau es vel a ses novícies i violautes!* —No sou voltros que, com es catòlics, la primària de 1907, sortien de s'aplec de *les Arenes* a Barcelona, sense que s'empatxassen de voltros, los anareu a esvestir a tirs de revolver i pistola? —No sou voltros que envestireu a tirs En Salmerón i En Cambó a Hostafrances, malferintlos, i que, si no los matareu, no es que no hi fesseu tot lo que hi vareu sobre? —No sou voltros que heu predicat mil vegades a Barcelona que an es contraris val més enviarlos a n-es cementeri que a ca's pectori, perque des cementeri no'n tornen? —No sou voltros que vos gloriau d'haverfete sa *setmana tragic*, aquell horrible enfilay d'incendis, robos, violències, crims, i atentats de totes classes, aont morí tanta de gent, i profanareu tot lo més sant i sagrat, fins i tot es cadávers, com no hu fan es seuvatges més seuvatges? —I voltros vos ne vendreu a parlar de violències des carlistes, allà ont sou sa violència personificada? —Voltros si que hu sou hipòcrites! —Voltros si que hu sou farsants! —Voltros si que hu sou sanguinaris! —Que vos sap greu que a St. Feliu vos tocás es perdre? —Ah idò? —No hi fósseu anats, que no hi tenieu cap feyna ni negú vos havia enviat a demanar! Seguiuhi demandantlos de noves an es carlistes, si no quedareu associats ab sa sabatada de St. Feliu! —Com es-vel-lavera-veu de grans polissards!

VII

Completes de nyicn-i-yeç

S'in-Justicia de dissapte passat conta ses que hi ha entre's republicans de Manacor, i tracta de fer mostrar sa filassa a N'Antoni Amer *Garanya* i an En Miguel Febrer *Mistero*, retgidor republicà des nostre Magnific Ajuntament, President aquest i Secretari aquell des Comité, republicà qu'acaba de constituirse aquí contra's d'En J. Moya, i lligat ab sos caporals republicans de Ciutat, que's veu que no van des missatje d'En Lerroux. —Ja hu veurem En Jelat, aont se jurnal S'in-Justicia amenassa, si segueixen ponyintla, destapar «moltes coses molt curioses, per que's sàpia qui son algunes personalitats que's moven d'amagat dins Manacor i fora de Manacor», i «contar les seues històries polítiques», que diu que son tan «precioses», «vertaderes dècises». Com se suposa aqueys «personalitats» son republicans. —Lo que seria de sentir també, que qualche republicà d'aquí contas s'història intima d'En J. Moya.

No mos vé gens de nou que hi haja «històries» de republicans molt salades i molt edificants. Lo raro, lo gros seria que no n'i hagués! —Axò son es qui pre-

tenen compondre i salvar l'Espanya! Pobre Espanya si ells arribaven a aoderarse'n! —Seria ferest! —Com l'any 1873 o moi pitjor!

VIII

¡Visca sa tolerancia i sa llibertat!

Sa metixa in-Justicia conta que, com votaren per Retgidor En Miguel Febrer, es des «comité» li feren dir que no convenia qu'assistis com e Retgidor a ses funcions religioses; i que, com s'acostà sa Setmana Santa, li feren avinent que no convenia que com-e Retgidor andas a ses processions, i que axò no ostent ell e-hi anà. Axò honra molt En Febrer, que donà proves de no voler esclau dc ses passions sectàries que dominen i deshonren tant es partit republicà; i ademés dona sa mida des poc respecte que tenen es caporals republicans a ses creences i a sa conciència des seus correlligionaris. —No proclamen ells sa llibertat absoluta de conciència, com-e fonament de tota sa sua política? —Com idò en concedexen tan poca a n-es seus correlligionaris que no senten s'odi a sa Religió que les roega a ells? —Quins hipòcrites! —Quins dèspotes! —Quins farsants!

IX

S'«Animalot pudent» mentint a la descosida i fent coses pitjors.

Fa quinze dies que va dir que'l Rt. capellà de Portol havia esborrades de Fives de la Puríssima unes quantes al-lotes que tengueren es mal gust d'anar a un ball que's socialistes feren dia u de matx a Sa Cabaneta. —Es completament fals que hi haja haguda tal esborrada; es una solemne mentida de s'«Animalot pudent».

Dissapte passat diu qu'En Revenjoli feu anunciar demunt *La Almudaina* que s'en anava a prendre possessori de sa càtedra de Filologia que li havien donada a Barcelona. —Es fals qu'ell comenàs tal cosa a *La Almudaina* i es fals també que a Barcelona li hajen donada cap càtedra.

Copia igualment d'un diari català, que no anomena, un ratx de mentides sobre Mn. Alcover. Se veu qu'es un diari tan mentider i tant poca cosa com s'«Animalot pudent». Figuran que diu que Mn. Alcover mostra a tots es que'l visiten, sa Caixa de Diccionari, i les diu qu'allà dins «hi ha la integral llengua catalana» i que Mn. Alcover «no vol» «que en català se digui aplausos ni aplaudiments sino ball-manetes. Tot axò es una solem mentida. Mentida que Mn. Alcover mostri sa Galaxera «a tots es qui'l visiten», si no li demanen que los ho mostri; i si no, que citi s'«Animalot pudent» o aqueys diari català una sola persona an-c qui Mn. Alcover li haja mostrada tal Galaxera, si no li ha demanat que le hi mostras. Es mentida que Mn. Alcover may haja dit a negú que dins tal Galaxera «hi haja l'integral llengua catalana», ni res consemplant; i, si no, que citin aqueys mentiders una sola persona an-c qui Mn. Alcover haja dit may res d'axò.

Tamtè suposa aqueys diari català que's notable filòleg En Pompeu Fabra té un concepte molt trist de Mn. Alcover. Hem de creure que no es ver, perque En Fabra es estat sempre «colabora-

dor del Diccionari i colaborador des «Bolleti» de Mn. Alcover, i sabem que precisament aquevs dies ha rebuda Mn. Alcover d'En Fabra una carta afectuofssima, expressant vius desitjos de porerse veure sovint ab ell a Barcelona per traballar plegats a les totes an es «Diccionari», i a sa «Gramàtica».

I llavò-n to de fisconada diu a Mn. Alcover: «Parex que per Catalunya vos coñex en tant com per Manacor». —Efectivament, «el» coñex per Catalunya a Mn. Alcover. Tant qu'ara que sa Diputació Provincial per unanimitat trià set personnes per fer es «Diccionari» i sa «Gramàtica» de sa llengua catalana, una d'aquelles set es estat Mn. Alcover, que l'han elegit «President» d'aquela Corporació Literària oficial. I ara «s'Animolot pudent» que hi fassa tots es comentaris que vulga.

Després surt En Pinyol pinyolíssim ab unes gloses lo mes carroyes, donant an En Revenjoli un nom pornogràfic, sens dupte per donarmos una llissò de bon parlar. Es bo de fer tirar infamies demunt un «pseudònim». —Que no es capaç En Pinyol d'aplicar aquell nom pornogràfic a sa persona que's firma Revenjoli, anomenantla ab so seu nom i llinatje? Aquela vilesa d'En Pinyol fa mès covart, mès indigna es seu procedir infame.

Deu diu demunt l'Escriptura: *Nolite tangere Christos meos (no toqueu es meus Ungits).* Ets *Ungits de Deu* son es sacerdots. Maldement qualcú no sia lo qu'ha d'esser, no es lícit an es feels anarlos a combatre, a llevarlos sa fama i s'honra, a calumniarlos ni posarlos a la vergonya, fins i tot per coses veres. Idò tot axò ha fet ab sos sacerdots mallorquins s'«Animalot pudent», sempre que s'ho ha passat p'es cap, qu'es estat moltes vegades. Dissapte passat, just perque p'altros s'altre dissapte havicm dit que ja no pegava a capellans, se'n na a retreure una cosa d'un de més de vint anys enrera, just p'es pler de tirar una senyada de brutícia demunt un *Ungit del Senyor*. —Conta la Sagrada Escritura que Noè, sense conèixer sa virtut des ví, en va beure massa un pic, i romangué gat, estès en terra i destapat. Es seu fiy Cham el va veure d'aquella manera indecent, i s'en anà a contarho an es seus germans Sem i Jaafet, qu'agafaren una roba, i anant de cul-enrera, s'acostaren a son pare, sens veure destapat, i el taparen; i com son pare tornà en sí, i va sobre lo que havia fet es seu fiy Cham, el maleï en sa persona des seu fiy Canaan i tota sa seu descendència. Lo qu'era Noè per Cham, es espiritualment tot sacerdot per tot feel, i més encara. —O malenats escriptuors de s'«Animalot pudent» no fasseu pus lo qu'heu fet tantes de vegades d'imitar aquell infelis Cham! —Ay de voltros si seguiu fent! —Mes vos valdría no esser nats! —Creysme que serà terrible es càstic que vos ne dureu si no vos escoltan Deu, que mos crida a tots i a voltros també: —*No toqueu es meus Ungits!* Si n'hi ha cap qu'haja mester casticar, no sou voltros es cridats a castigar-lo! —No volgueu fer de botxins ni de mata rates! —Ay de voltros si seguiu imitant s'infelis Cham! Demunt l'Evangeli ja teniu sa sentència feta: —*Mes vos valdrà no esser nats!*

DE TOTES ERBES

Secció local

Sobre aubergochs

Mos ha sorprès que tan prest ja's fés *pulpa* d'aubergoch. Idò sí! I no seria res si fossen estats aubergochs en bon estat. Lo pitjor era que n'havien de tirar molts; y per testimoni de de persones que hi feyen feyna, sabem que rentaven es bons que estaren bruts de sa podridura dels altres; y, com es natural qu'això perjudica tots es qui tenen aubergochs, el Sr. Balle, ab molt d'acer, crida junta de Sanitat, dimegues a vespre, dia set, aont se parlà llarg temps sobre dit assunto; y, per lo quant es tècnich quimich digué que tota mala llevor quedava morta ab sa bolidura a cent y quinze graus que reben es pots de *pulpa*, que d'avuy endavant se passi orde a tots es fabricants de *pulpa* d'aquest poble que, quant

hajen de tornarne fer, avisin s'inspector de queviures per que aquest digui si o no se poren aprofitar dits aubergochs. Fins aquí molt bé. Pero ara a noltros mos ocurre una pregunta an el Sr. Fuster, tècnich quimich de sa Junta de Sanitat. —Menjeria V. Sr. Fuster, aubergochs, maldement los haguessent rentats, si havien estat mesclats amb altres podrits? En no esser per pretensiò, creym que no. Idò bé. —Per haverlos bollits, ja estan en bon estat? Noltros, a pesar de ser gruixats de paladar, no'n volarem menjar. —Dins aquells pots e-hi-ha lo que hi posaren, siga mort, siga viu.

Ara mos agradarà sobre si tals aubergochs son millors que's mallorquins o més dolents. Si son millors, es molt raro que allà d'ont los duen, no hi-haja fabricants de *pulpa* ni gent per fabricarla. No mos n'havíem temuts qu'anssem tan endavant amb indústries. Ara si son més dolents, qu'es lo que creym, y,

com a prova, no sabem qu'embrquin auberochs mallorquins, toca an es Sindicat de Mallorca veure d'aprop que hi ha sobre axò, i estudiar com y de quina manera poniem desbaratar lo que creym que mos perjudica. Y encara aqui a Manacor només mos son arribats els esquitxos, perque, segons conten, devers Palma y Binisalem va esser molt més gros es carregament que s'estojaren.

Ara si noltros fósssem bons per dar conseys, ne dariem un, y seria: fer un aplech de propietaris de auberochers; cercar un fabricant de *pulpa*, que se volgués comprometre a no fabricarne més que d'auberochs mallorquins; y veuriem qui tiraria sa llarga: sa *pulpa* mallorquina o sa forastera. Posar un preu fixo per tots els anys, a fi de que aquell pogués gonyar, y els propietaris d'auberochers no s'haguessen de veure an es cas, de vendre els auberochs un cop a cinch duros y s'altre a pesseta o cinch reials.

Sa via que fa s'anaya

Ordis, ciudades y faves ja están en-terra. Es blats pareix que los pega un poch es rovey; per paga bastants de dies, els horabaixes, se posa boyrés y axò favoreix molt tal plaga.

Sa fira, que se repetí diumenge prop passat, va anar bastant bé; pero ja no hi hagué sa gentada de costum.

Ses *Coronhores del St. Cristo*, com cad'any, resultaren solemnisíssimes, i moltíssima de gent que hi anà fer la Cort an el Santíssim i a visitar sa nostra veneranda figura del *St. Cristo*, nineta d'ets uys de tot bon manacori.

ANDREU ALCOVER.

Una conferència notabilíssima

E-hu va esser de bon de veres sa que doná dia 26 de matx an ets Obrers Catòlics de Ciutat es nostre estimadíssim amic D. Juan Rubió, arquitecte de Barcelona, dexable aprofitadíssim de l'eminent Gaudi.

Doná questa conferència perque s'Associació d'Arquitectes de Barcelona le hi demanà perque il·lustràs s'espèccio d'Arquitectes barcelonins que arribaren dia 25 de dit més i se'n tornaren dia 28, lo qual demostra es gran concepte ab que tenen el Sr. Rubió es seus companys de professió. Assistiren en aquixa conferència, ademés d'aquells arquitectes, una trentena, l'Illm. Sr. Bisbe, casi tots es Canonges i tot lo més ilustrat des Clero i demes gent docta de Ciutat. Sa conferència versá sobre la Seu de Mallorca, que'l Sr. Rubió ha estudiada i conex com pocs. Per medi de nombroses projeccions es conferenciant estudiá sa nostra Seu de cap a peus: es seus antecedents, sa seu concepció original, es seu carácter, condicions, particularidats i notes culminants, fent veure qu'es una de ses grans esglésies més ben concebudes i més ben construïdes del mon, i molt superior per la seua disposició i construcció a casi totes ses més notables d'Europa. Demostrá axò ab una sèrie de projeccions aont apareix costat per costat s'ossamenta constructiva de la Seu nostra i sa de ses Sses caporals del mon. Lo més notable de sa conferència va esser s'estudi intim de ses forses y resistències que juguen dins sa construcció, dins s'estructura ogival (gòtica) i sa manera meravollosa com dins la Seu nostra estan resolts aqueys grans i difícils problemes de construcció.—El Sr. Rubió se demostrará tot un sabi en matèria de construir i un gran crític d'arquitectura.

Va esser felicitadíssim des public selechte que l'escoltava. Pe'sa nostra part, li enviai sa més coral enhorabona. ¡Que no sia sa derrera que li poguem donar!

Na Dent d'or

(Continuació)

S'Hereu de la Corona va romandre tot confús; pero des cap de'uns quants dies tornà sugar ets ays devant sa mare de lo metex i no parava de dir:

—¿Que vol que li diga, ma mare? Aquest criat me pareix més *donzell* que *donzell*.

La Reyna, cansada de sentirlo, li arribá a dir:

—No res per un desengànc teu menalte'n an-*En Donzell* avuy o demá p'és

carrer de ses filoes i llavo p'és carrer de ses espases. Si s'aferra ab ses filoes, serà *donzell*; si ab ses espases, *donzell*.

—Bona ideya ha tenguda Vossa Reyal Majestat, diu s'*Hereu de la Corona*. Avuy metex li faré sa prova.

I que fa ell? Crida *En Donzell*, i ja li diu:

—Mira, hauriem d'anar a fer una volta.

—Ja hu sap, diu *En Donzell* que sempre estic de peus per servirlo. Me deixi anar a donar paya an es cavallet, porem partir en voler.

—¡Hala, idò veshi! diu es fiy del Rey, i torna tot d'una.

En donzell s'en va a donar paya an es cavallet, que li digué:

—¡Mira que 't volen fer un'altra prova!

—¿Quina? diu *En Donzell*.

—¿Quina? diu es cavallet. Que's fiy del Rey te menarà p'és carrer de ses filoes i llavo p'és carrer de ses espases. Si t'afiques a ses filoes, serà senya de qu'ets *donzell*; si t'afiques a ses espases, serà senya de qu'ets *donzell*.

—Bé, bé, diu *En Donzell*, ja'm servirà per avis? No tengues ansi; no m'haurán a cames envers d'axò.

Se'n van ab so fiy del Rey a fer sa volta, i aquest, com sortien, li diu:

—No res, passem p'és carrer de ses filoes, que fa estona que no'n som pas-sat.

—Anem per allá ont Vossa Altesa vulga, diu *En Donzell*. Vossa Altesa comanda.

Arriben a n-es carrer de ses filoes, i allá n'haurieu vistes de grosses, de petites, de mitjanseres, de comunes, de fines, de mostretjades, una bona, s'altra millor.

I es fiy del Rey mira qui mira filoes, i no s'aturava de dir:

—¡O qu'es de garrida aquesta! I que'n direm d'aquesta altra? ¡Aquella sí que hu es bufarella! ¡o aquella altra quina meravella!

I *En Donzell* qu'estava tot 'impacient i que tayava claus, i no s'aturava de dir a s'oreya des fiy del Rey:

—Pero que dimoni hem de repremer ses filoes noltros? Que serà cosa que Vossa Altesa se vulga alsar *filador*? ¡No mos ne mancaria altre! Sobre tot, cap n'he mester de filoa, filoeta, ni filoi! Per part meua les porem cremar totes o tirarles dins mar.

—No res, arribá a dir es fiy, del Rey, si tant de mal d'ufs te fan ses filoes, anem ara a donar una volta p'és carrer de ses espases.

—¡Ara si que'm vé pe'ses meues! s' esclama *En Donzell*! ¡Ell ja hi hauríem d'esser!

Se'n hi van tot xarpats i ben peus alts; i tot d'una qu'entren a n-es carrer de ses espases allá l'haurieu vist xalar a n-*En Donzell*! Ets uys li botien de tant arreu que mirava tots es mostradors. I allá entraven a totes ses botigues, i no feya més qu'agafar espases, i les paupava es mantí i sa fuya, i les vincleva, per veure si eren ben vinclasses, i ab's'ungla des dit gros les provava's tay, i llavo les brandava a l'ayre, fent com qu'envestir i parar es cop.

—Que me'n direu? Ell es fiy del Rey n'arribá a estar maretjat de tant d'espasetsjar d'*En Donzell*, que no'l poria treure d'aquellos botigues, perque encara no eren sortits d'una, com ja s'aficava dins un'altra, i hi havia d'haver raons per ferlo sortir.

A's cap i a la fi es fiy del Rey el poquétreure des ditxos carrer de ses espases, i se'n tornen a ca-seua.

—Qu'es estat? diu la Reyna, com los veu, i cridan apart es seu fiy.

—¡Qu'ha d'esser estat! diu aquest. ¡Que no se'n ha volguda mirar cap de filoa! ¡ara d'espases, no'n vulga sobre més Vossa Real Majestat! ¡M'ha arribat a maretjar de tantes que n'ha mirades, tocades i provades! ¡I m'hi he hagut de posar ab ser dents estretes per treure'l d'aquell carrer an es dimoni!

—E-hu veus? va dir la Reyna. ¡E-hu veus, beneytot, més que beneytot! com no hu es *donzell*, sino *donzell* i ben *donzell*, i d'aquells més recolats? ¡I tu tan banya i tan encapirronat en qu'es més *donzell* que no *donzell*! ¡E-hu he de veure si aquesta vegada t'haurás desengañat de tot!

S'Hereu de la Corona baxá bandera,

tot confús, i es cap que li cloquetjava, i no hi sabia donar volta que ses proves qu'havia fetes an *En Donzell* li ossen sortides tan esfurrayades i a la bombé

—¿Que me'n direu? Ell es fiy del rey al punt ja se'n torná a sa mare ab sa cansoneta de que *En Donzell* no li parexia *donzell*, sino *donzell*, i per aquí l'haurás, fins que la Reyna li digué un dia:

—Pero, ¡mira que hu éts pesat i causadis! ¡No éts agontador! ¡Encara no estás desenganat de qu'ets *donzell* i no *donzell*? Feli un'altra prova, veyam si'n sortirem! Te'n vas a s'hort ab *En Donzell* i vos ne menau es cans de cassa. Tu d'amagat fas amollar un parey de conis dins es llí. Es cans, en afinarlos, ja hi estarán abordats, i ¡bots i llongos! per dins es llí. Si es *donzell* ell tot d'una dira: —¡Fora! ¡fora! ¡tot es llí mos farán mal-bé! i ¡bona nit, roba! —Ara si es *donzell*, no li alsarà gens es ventrey que's cans trespetjen es llí.

—¡Sí qu'ha pensat bé Vossa Reyal Majestat! diu s'*Hereu de la Corona*. Ara metex anam a fer aquex prova.

Crida *En Donzell*, i li diu:

—Homo, *Donzell* ¿saps quina la m'ha-via pensada?

—¿Quina? diu *En Donzell*.

—Idò, diu es fiy del Rey, qu'anàssem a fer estirar una mica's galindons an es cans per que no perdin es tranc des córrer.

—¡Trop qu'ha pensat molt bé! diu *En Donzell*.

—¡Hala, idò! diu es fiy del Rey. ¡Ara metex!

—¿Que no puc anar a donar paya an es cavallet, axí metex? diu *En Donzell*.

—¡Veshi! diu es fiy del Rey; pero ja hauries de tornar esser aquí.

Se'n hi va correns *En Donzell*, i es cavallet ja li diu:

—¡Alerta a badar gens! Te volen fer una prova. Te menarán a s'hort; amollarán d'amagat conis dins es llí; es cans s'hi abordaran, trepitjant es llí. Si tu te'n dones pena i dus i *fora!* an es cans, coligiran qu'ets *donzell*; si no'n fas gens de cas, creurán qu'ets *donzell*.

—No res, diu *En Donzell*. No tengues ansi; bé has fet d'avarsme. No m'haurán per aquest cayre.

Se'n torna correns an es fiy del Rey que ja havia fets treure's cans i enviat un altre criat ab tres o quatre conis dins un serró ab orde d'amollarlos dins es llí d'amagat tot d'una que hi arribarien es cans.

Es fiy del Rey ab *En Donzell* i es cans ja s'espitxen cap a s'hort.

—¡Vol dir hem de cassar dins s'hort? diu *En Donzell*.

—¿Que hu trobes cap mala idea? diu es fiy del Rey.

—Ni gens ni mica, diu *En Donzell*.

Sobre tot arribaren a s'hort, i cap an es llinar tot d'una!

Aquell criat des conis, com veu es cans que hi arribaven, e-hi amolla aquells animalons que ja hu crec! s'aficaren per dins es llí.

I heu de creure i pensar qu'aquells cans tot d'una ja'n sentiren s'olor, i ja estan abordats per dins es llí, i bots i llongos an es conis, i es llí tot malmenat com si fos estat roba de cossari.

—¿Que fa *En Donzell*? En lloc de dir *fora!* an es cans, ja's partit correns derrera ells afuantlos, acanyissants, cuydant a fer uy de crits i de bots per dins aquell llí, i com que hu fes apostar de poteljarlo i trespoletjarlo, i ab un venable que duya ¡bons ventays an es llí a dreta i esquerre!

Es fiy del Rey com va veure aquella feta, n'estava ab sos cabeyls drets; no s'en poria avenir; no hi sabia donar volta a tot allò.

—Ja basta de cassar per avuy! va dir. I cap a contar es pas sa Mare!

Poreu fer contes que li digué dir la Reyna, i si se'n degué riuré b'e d'ell, i si'n hi degué dir de noms.

S'Hereu de la Corona se'n va dur sa gran ruxada, sense sobre qu'havia de dir ni com s'havia de defensar. Passaren un parey de setmanes; i com més se mirava

En Donzell, més s'aficava dins es carabassot qu'era més *donzell* que *donzell*; i no pogué estar pus que no hu digué a sa mare, que, apurada de tot de tot, arriba a dir:

—¡Fiy meu, tu'm farás morir verdat! Com no hu veus que mos tens acabats a tots ab aquex toxarrudeses i caparradeses teues? ¡tu metex li has fetes tantes de proves an aquex bo de *Donzell*, i no t'arribes a desengagnar may! Per sortirne d'una vegada, te'n diré un'altra que n'hi pots fer; i ¡mira quin' hora t'ho dic! serà sa derrera que't diré. Si ab aquesta no t'assacie, ¡no'mt ornes venir pus adeuant ni derrera ab tal cabermoni!

—¡Que me diga aquesta prova, diu s'*Hereu de la Corona*, i jo li promet, com som homo, que no la tornaré molestar pus may per una tal cosa!

—¡Mira ido! diu la Reyna. Jo he notat que, sempre que an *En Donzell* li manan una cosa o altra que no es lo que fa cada dia, tot d'una demana per anar a donar paya an es seu cavallet; i axo m'ha arribat a fer sospitar si hi ha qualche misteri entre ell i aquex cavallet. Tu poses un collar de perles i diamants a un ca de cassa i el te'n menes a sa carrera, i li fas amollar un coní devant. Es coní fogirà com un llamp, i es ca li pitjarà derrera, correns tan com en puga treure. Tu llavo crides *En donzell* eridant com un desesperat: —¡Per amor de Deu! ¡vina *Donzell*! ¡Aquest dimoni de ca que mos ha pres es millor collar de perles i diamants que tenim! ¡Corre depressa! ¡a veure's! ¡captures! ¡Depressa per amor de Deu! Es seguir qu'En *Donzell* no anrà llavo a demanar per anar a donar paya an es cavallet; sino que se'n anirà corrents derrera aquell ca. I quant torn, jo sortiré i diré: —*Donzell*, ¡quina passada! ¡Es teu cavallet ara meter ha estirats es potons! ¡es mort! —Si ell diu: —Mesquina de mi! serà *donzell*; si no hu diu, no'n valgues sobre pus, i no mos vengues pus may ab qu'ets més *donzell*!

—¡Si que m'agradà aquex idea! diu *Hereu de la Corona* ¡Proverbia, i que s'iga sa derrera prova! ¡com som homo!

(seguirà)

JORDI DES RECÓ

Un Pi

—Digaume, caminer: qu'es aquest pi qu'han deixat caure al mitx del bon camí? Donau part a n'el Batle. Els llenyats podian haver fet de que caygués dins la veynada terra.

—Es que'l pi es del Marquès de la Mamerria... —Ah!! ... Si'l pi es del Marquès de la Mamerria...